

La revisió efectuada l'any 1971 dels sepulcres megalítics de la Cerdanya per tal d'elaborar el corresponent fascicle del **Corpus de Sepulcros Megalítics**, ens va permetre comprovar que tots ells, amb una sola excepció, són del tipus de les cambres pirinenques; es tracta de la Cambra del Moro de Bescaran, del Dolmen de Can Aurèn I de Prullans, de la Barraca del Camp d'En Josepó a Ordèn (Talltendre) i de la Cova del Camp de la Marunya a Brangulí (Enveig); l'excepció és una cista: el Dolmen de Can Aurèn II a Prullans. Aquesta comprovada regla s'ha vist corroborada, l'any 1973, amb el descobriment d'una nova cambra per ABELANET, el Dolmen de la Borda a Eina (1). La cronologia d'aquestes cambres, característiques de la Cultura Pirinenca, no pot remuntar més enllà de l'Edat del Bronze o com a molt de l'Eneolític Final; ja que a cap d'elles, ni a la Cerdanya ni a les altres comarques pirinenques, no s'han trobat

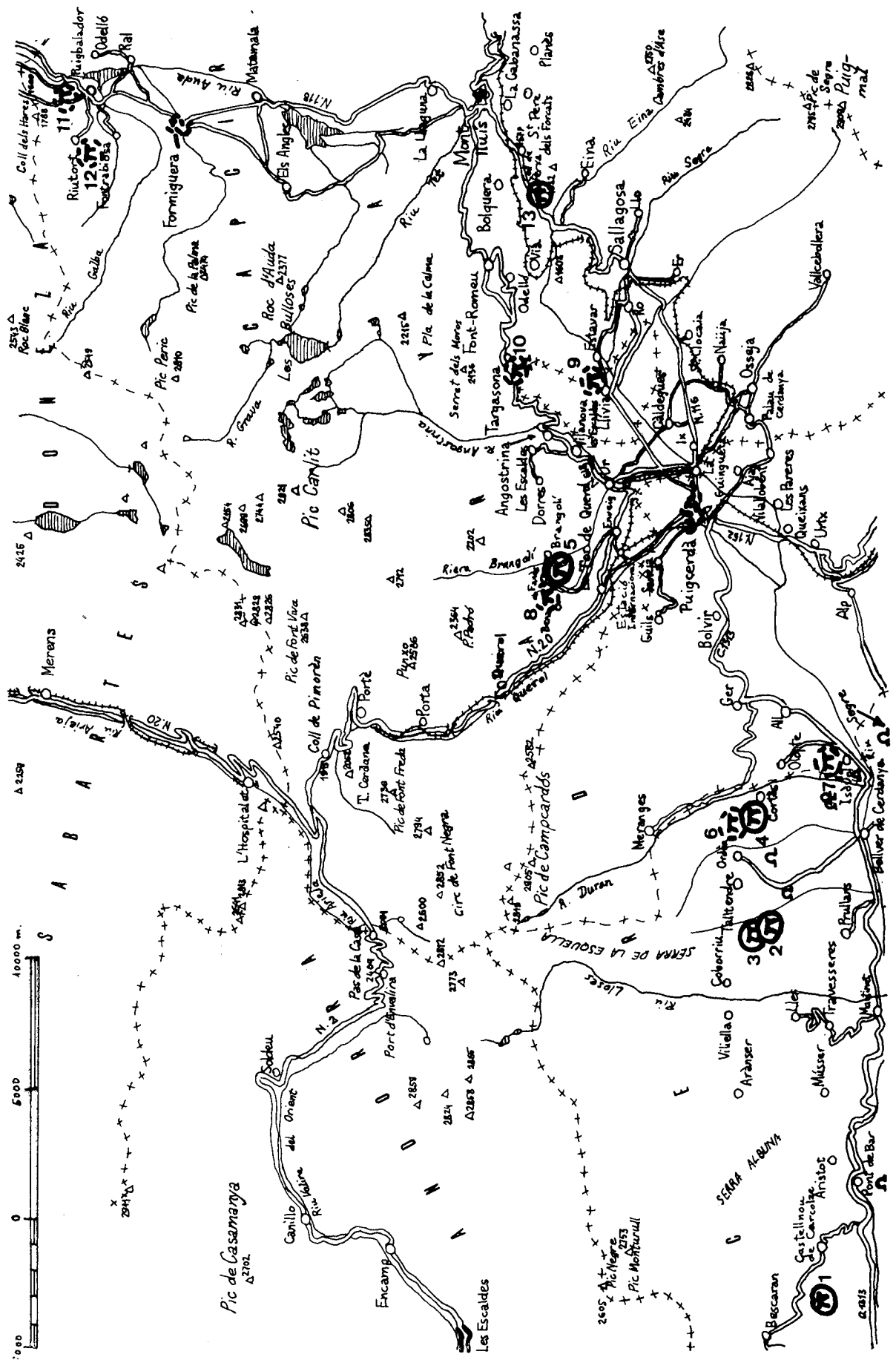
Consideracions sobre els enterraments de l'edat del bronze a LA CERDANYA

mai vasos campaniformes de tipus internacional. L'element cronològic més antic que poseïm, provinent d'aquestes cambres, és el vas campaniforme de tipus incís, trobat a megàlits d'aquestes característiques a l'Osona, el Berguedà, Solsonès i Alt Urgell, comarques totes elles veïnes de la Cerdanya (2). En aquests monuments el vas campaniforme incís és datable del Bronze Antic. A la Cerdanya no tenim aquest element material en cap megàlit; però, en canvi, podem citar els botons perforats en V del Dolmen de Can Aurèn I a Prullans, i les puntes d'aletes amb peduncle molt desenvolupat de la Cova del Camp de la Marunya a Brangulí (Enveig), materials datables del final de l'Eneolític i del començament del Bronze Antic (3), i doncs, aquesta ha de ser la data de construcció dels megàlits més antics de la Cerdanya.

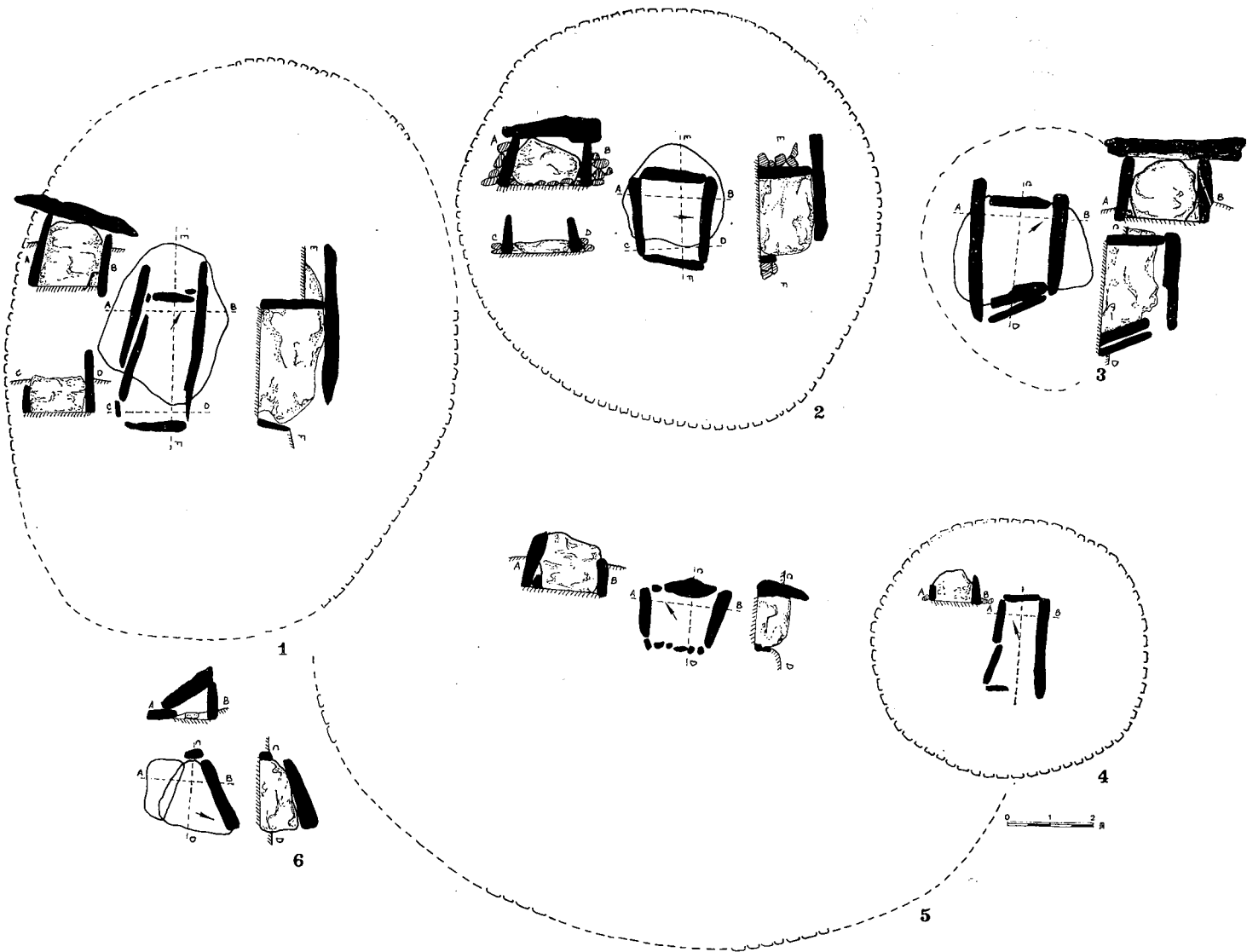
Que aquests monuments foren encara utilitzats al Bronze Mig, ho diu la troballa en ells de vasos de nanses amb apèndix de botó, com a la Cabana del Moro de Bescaran i a moltes altres cambres del Solsonès, Berguedà i Alt Urgell sobretot (4). D'aquesta època és particularment interessant el material antropològic: dos cranis de la Cabana del Moro que, amidats per GUERRERO SALA, mostren un ín-

per

Josep PADRO i PARCERISA

Mapa dels megàlits de La Cerdanya.

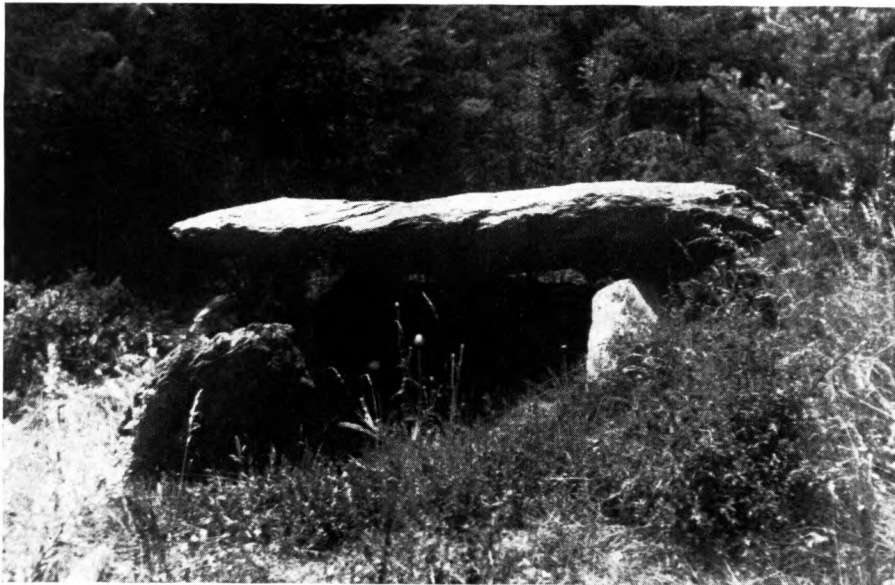

Planta de megàlits de La Cerdanya.

dex cefàlic doliocèfal tendent al mesocefalisme, indici, segons aquest autor, de l'assimilació per les poblacions indígenes pirinenques dels grups braquicèfals de l'Eneolític, assimilació també corroborada per l'estudi de les altres restes antropològiques d'aquesta època conservades al Museu de Solsona (5). D'altra banda, l'estudi de CAMPILLO sobre un crani del Dolmen de Can Aurèn I ha demostrat la pràctica de la trepanació incisa per aquestes poblacions, tècnica aquesta molt rara a Europa, practicada **post mortem** probablement per motius rituals (6).

Contra el que s'ha vingut creient fins ara, alguns megàlits de la Cerdanya encara s'utilit-

zaren després del Bronze Mig, com ho prova la troballa de ceràmica de vores decorades amb impressions digitals al Dolmen de la Borda a Eina, ceràmica ben característica del Bronze Final al poblat de Sant Feliu de Llo. Aquest fet potser pugui explicar-se per la proximitat del Dolmen de la Borda a un antic camí prehistòric, seguit més tard per la via romana que travessava la Cerdanya. La continuïtat de la utilització dels megàlits al Bronze Final en aquestes comarques, no ens ha de sorprendre, tenint en compte la llarga pervivència de les fàcies culturals a la Cerdanya, així com la data de l'any 660 abans de la nostra era, obtinguda amb el Carboni 14 per a

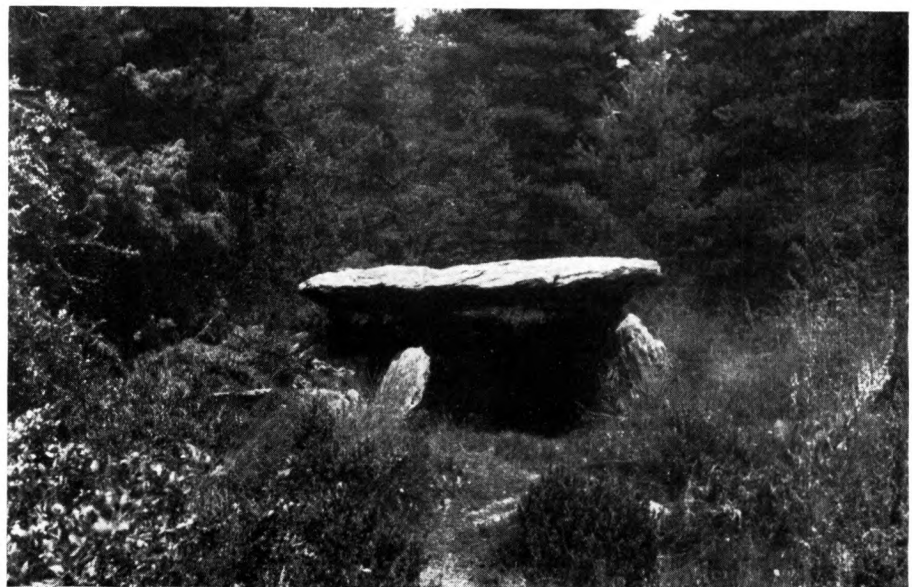

Bescaran

la cista de la Fossa del Moro del Ccoll d'En Bertran de Ccrtiuda (Peramola, Alt Urgell), cista que en donar, d'altra banda, un fragment de vas campaniforme puntillat, demostrà la llarga utilització d'aquest petit monument funerari (7).

De totes maneres, els megàlits no eren els únics lllocs d'enterrament a la Cerdanya. L'exploració de la Cova de la Fou de Bor pel Centre Excursionista de Catalunya ha descobert nombrosos enterraments, àdhuc en les galeries més profundes d'aquesta extensa cavitat (8);

aquestes inhumacions no han pogut ser data- des, i el material arqueològic recollit, així a l'interior com a l'entrada de la cova abraça des del Neolític fins a l'època romana (9). Tot amb tot, l'abundant material ceràmic recollit de l'Edat del Bronze, i en especial les nanses amb apèndix de botó (10) proven la intensa ocupació humana de la cova en aquesta època, i ens permeten atribuir, com a mínim, una part dels seus enterraments a l'Edat del Bronze. La utilització de les coves com a lloc d'enterrament a l'Edat del Bronze queda confir-

Bescaran

Can Aurèn I

mada a la Cova de les Encantades de Toloriu, on s'han localitzat dues galeries utilitzades exclusivament amb finalitat sepulcral, on s'han trobat nombrosos enterraments primaris. Tot el material arqueològic recollit a les Encantades va des d'un Bronze Mig avançat, amb absència de nanses d'apèndix de botó (11), fins a un Bronze Final de tipus Cerdà, amb ceràmiques d'acanalats i motius decoratius idèntics als del poblat de Sant Feliu de Llo: incisions fetes amb punxó, cordons aplicats i sobretot les vores decorades que ja hem vist també al Dolmen de la Borda a Eina (12).

Queda per aclarir si el ritu d'enterrament a les coves va ser introduït a la Cerdanya per poblacions forasteres arribades a l'Edat del Bronze a la recerca del metall —la Cova de les Encantades de Toloriu és a prop de dues mines de coure—, o si aquest ritu ja d'abans existia a la comarca. En tot cas, queda ben clara la dualitat de ritus d'enterrament a la Cerdanya a l'Edat del Bronze, en practicar-se inhumacions als dòlmens i a les coves. I d'aquesta manera creiem que queda contestat l'interrogant de GUILAINE a propòsit del ritu funerari del grup del Bronze Cerdà (13).

Can Aurèn I

Can Aurèn II i Talltendre

BIBLIOGRAFIA

(1) J. PADRO, M. CURA y J. ABELANET: «**Sepulcros Megalíticos de la Cerdanya y del Capcir**», Corpus de Sepulcros Megalíticos, España, N.º 8, Instituto de Prehistoria y Arqueología de la Diputación Provincial de Barcelona (en premsa).

(2) Vegeu, a aquest propòsit, la comunicació de MIQUEL CURA-MORERA: «**El Megalitisme i el Vas Campaniforme a les conques del Segre i de l'Alt Llobregat**», en aquest mateix Colloqui.

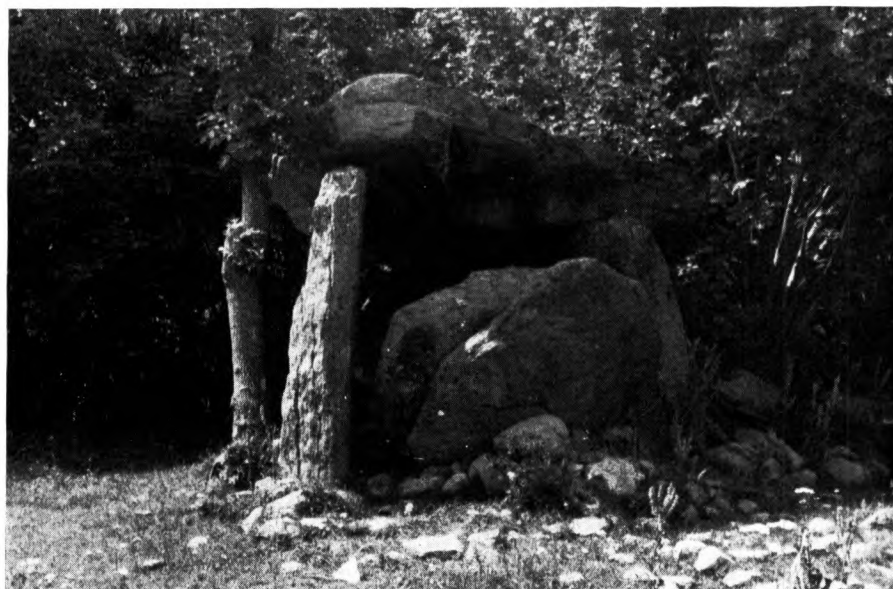
(3) JEAN GUILAINE: «**La Civilisation du Vase Campaniforme dans les Pyrénées Françaises**», Carcassonne, 1967, p. 117, fig. 27 bis.

(4) J. MALUQUER DE MOTES: «**La cerámica con asas de apéndice de botón y el final de la cultura megalítica del nordeste de la península**», a Ampurias, IV, Barcelona, 1942, pp. 173 y ss. Per a la tipologia d'aquestes nanses, vegeu JEAN-LOUIS ROUDIL: «**L'Age du Bronze en Languedoc Oriental**», Mémoires de la Société Préhistorique Française, 10, Paris, 1972, p. 233, fig. 99.

(5) L. ANTONIO GUERRERO SALA: «**El índice cefálico en la Prehistoria de la Cataluña central**», a XIII Congreso Nacional de Arqueología, Huelva, 1973, Zaragoza, 1975, pp. 185 y ss. Vegeu, també, la comunicació de LORENZO i GUERRERO a aquest mateix Colloqui.

Can Aurèn II i Talltendre

Branguli

(6) DOMINGO CAMPILLO VALERO: «**Paleopatología del cráneo en las poblaciones prehistóricas de Cataluña, País Valenciano y Baleares**», Barcelona, 1974, pp. 450 y s. (Tesi Doctoral inèdita llegida a la Facultat de Medicina de l'Universitat Autònoma de Barcelona el novembre de 1974). Vegi's també DOMINGO CAMPILLO VALERO, **Paleopatología del cráneo en las poblaciones prehistóricas de Cataluña, País Valenciano y Baleares (Resumen)**, Barcelona, 1974, p. 41, fig. 34 (p. 49).

(7) M. CURA, A. M.ª FERRAN, J. PADRO y J. MALUQUER DE MOTES: «**Los sepulcros megalíticos de Cortiuda. (Peramola, Alt Urgell)**» a *Pirineos*, 102, Jaca, 1971, pp. 93 y ss.

(8) MARIA CANALS, CARLES RIBERA i RAMON VIÑAS: «**La Fou de Bor i cavitats de l'Alta Vall del Segre**», Centre Excursionista de Catalunya. Col·lecció de

Monografies Locals, N.º 5-B. Espeleologia, Barcelona, 1970, pp. 48 i s.

(9) JOSEP COLOMINES ROCA: «**Cova de la Fou. Bor (Cerdanya)**», a *Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans*, VIII, Barcelona, 1927-31, pp. 16 i ss.

(10) MALUQUER: «**Ampurias**», IV, pp. 171 y ss., figs. 2-12.

(11) Això indica una major antiguitat d'aquest element, i no al revés, com s'ha suggerit.

(12) FRANCISCO MARTI y RAMON VIÑAS: «**La creva de Les Encantades de Toloriu (Lérida)**», en «*Speleon*», 18, Barcelona, 1971, pp. 81 y ss.

(13) JÉAN GUILAINE: «**L'Age du Bronze en Languedoc Occidental, Roussillon, Ariège**», *Mémoires de la Société Préhistorique Française*, 9, Paris, 1972, p. 204.

Branguli